

LAUSUNTO KUNTARAKENNELAKIMUUTOKSESTA

407/00.000/2012

KH 25.02.2013 § 78

Valtiovarainministeriö pyytää kuntien lausuntoa kuntarakennelakimuutosluonnoksesta yleisesti sekä erityisesti lausumaan seuraavista kysymyksistä:

- Selvitysvelvollisuudesta, selvityspereusteluista ja selvitysvelvollisuuden sisällöstä
- Esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä
- Valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta
- Yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä
- Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti

Lausunnot pyydetään toimittamaan 7.3.2013 mennessä.

Sysmän kunnanhallituksen nimeämä työryhmä on valmistellut Sysmän kunnan lausuntoehdotusta tapaamisissaan, ja muokannut lausunnon huolella.

Valmistelija/lisätietoja

Nimi: Marketta Kitkiöjoki

Tehtävänimike: kunnanjohtaja

Puh: 044 7134 504

Email: etunimi.sukunimi@sysma.fi

Ehdotus

Sysmän kunnanhallitus ehdottaa kunnanvaltuustolle, että lausunto kuntarakennelakiluonnoksesta olisi seuraavanlainen:

Selvitysvelvollisuus, selvityspereusteet (ml. poikkeuspereusteet) ja selvitysvelvollisuuden sisältö

Lakiluonnoksessa esitetyt yhdistymisselvitysten selvityspereusteet ovat kaikki kunnan taloudellista tilannetta lukuun ottamatta keinotekoisia, mm. kunnan väestöpohjaa koskevan kriteerin tueksi ei ole esitetty mitään luotettavaa selvitystä tai tutkimusta, jonka pereusteella 20 000 asukkaan määrää voisi perustella. Esitetyt poikkeamispereusteet jättävät myös liikaa tulkinnanvaraa eivätkä ole riittävän yksiselitteisiä.

Lakiluonnoksessa mainitun vahvan peruskunnan kriteerit eivät ole sellaisia joiden avulla lähipalvelut voitaisiin koko maassa järjestää yhdenvertaisesti. Tutkimukset osoittavat, että mittakaavan kasvaessa toiminta muuttuu tehottomammaksi.

Tarkkaan määritelty minimi väestön määrästä ja syntyvyydestä

eivät ole ainoita kunnan elinvoimaa määrittäviä tekijöitä. Sysmän kunta kehittyy runsaan vapaa-ajan asutuksen ja kakkosasumisen alueena lähellä metropolialuetta. Ostovoima on merkittävää ja tuo uutta toimeliaisuutta ja verotuloja pieneen, harvaan asuttuun maaseutukuntaan. Työpaikkaomavaraisuus on Sysmässä hyvä. Perusopetus pystytään toteuttamaan vielä pitkälle tulevaisuuteen. Väestömäärä ei saa olla merkittävä valtionosuuksien suuruuksia määrittävä tekijä. Palvelutarpeet ja palvelujen järjestämisen ongelmat on tärkeää ottaa huomioon.

Sysmän kunnan talous on perinteisesti ollut vahva ja ylijäämäinen. Sysmässä palvelut on järjestetty toiminnallisesti ja taloudellisesti järkevällä tavalla, ja toimintaa sopeutetaan tapahtuvaan kysynnän muutokseen.

Valtion on kannettava oma rahoitusvastuunsa kuntalaisten palveluista. Valtionosuusuudistuksessa on huomioitava, että Suomea sitovan Euroopan neuvoston paikallisen itsehallinnon peruskirjan 9 artiklan mukaan paikallisviranomaisten taloudellisten voimavarojen tulee olla riittävät suhteessa niihin velvoitteisiin, jotka niille on annettu perustuslaissa ja muussa laissa.

Ehdotettuun kuntarakennelakiluonnokseen esitetyt selvitysvelvollisuutta ja selvityspenusteita koskevat määräaikaiset säännökset ovat tarpeettomia ja nykyisen kuntajakolain säännökset antavat riittävän pohjan kuntarakenteiden uudistamiselle vapaaehtoiselta pohjalta. Yhdistymistä ei pidä tukea keinotekoisesti, koska samalla voidaan menettää hyvät ja edulliset palvelujen tuottamiskäytännöt kuten perinteinen ja vahva järjestöyhteistyö palvelujen tuottamisessa (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen THL kuntakohtaiset tarvevakioidut kustannukset). Esimerkiksi aiemmassa Päijät-Hämeen kuntaliitosselvityksessä selvitysmies mainitsi, että Sysmän liittäminen toiseen kuntaan tulee valtiolle kalliimmaksi.

Luonnos sisältää mahdollisuuden jatkaa kuntien yhteistyömallilla, jos kuntaliitokseen ei haluta mennä (perustelut 4 b §). Tällä hetkellä aito alueellinen yhteistyö toimii Sysmässä ja sitä tullaan syventämään. Tämä mahdollisuus tulee turvata aidosti jatkossakin. Kunnallishallinnon peruslaissa, kuntalaissa, keskeinen periaate on, että kunta voi toteuttaa palveluvastuunsa eri muodoissa: omana toimintana, yhteistyössä, kuntayhtymän muodossa tai ostopalveluina. Kuntien lukumäärän vähentäminen ja asukaslukujen kasvattaminen eivät ratkaise kuntapalvelujen taloudellisesti ja toiminnallisesti järkevää järjestämistä. Kuntien lukumäärä mm. Keski-Euroopassa on huomattavasti suurempi. Valtion kunnille määräämien tehtävien kriittinen tarkastelu, tehtävien jako valtion ja kuntien kesken, valtion normiohjauksen vähentäminen ja valtion oman vastuun hoito riittävällä

rahoituksella on ratkaisu kunnan tehtävien ja rahoituksen epätasapainoon.

Eesityksen sisältämät määräajat ja menettelyt

Sysmän kunta pitää selvitysten tekemistä tarpeettomana eikä niille ole tarpeen asettaa mitään määräaikojakaan. Lakiehdotus pitää sisällään liian raskaan selvittelyvelvollisuuden asioista, jotka kuuluvat kunnan normaalin toiminnan kehittämiseen. Sen vuoksi Sysmän kunta suhtautuu kielteisesti lakiehdotukseen sisältyvään selvitysvelvollisuuteen. Keinotekoisilla ja pakollisilla selvityksillä viedään pohja kunnan tulevaisuuden suunnittelulta ja elinvoiman lisäämiseltä sekä tuhlataan aikaa ja rahaa. Ei pidä monimutkaistaa rakennetta, kun tarkoituksena on selkiyttää kokonaisuutta.

Meneillään on kuntarakennelain valmistelun ohella sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutos, lukion ja ammatillisen peruskoulutuksen palvelurakennemuutos, valtiosuusjärjestelmän ja kuntalain uudistaminen. Keskeiset kunnan toimintoihin ja resursseihin liittyvät lainsäädäntöhankkeet pitäisi aikatauluttaa yhteen kokonaisuuteen, jotta tiedetään, miten kuntien tehtävät, talous ja päätösvalta esitetään säänneltäväksi. Varsinaisia kunnan kannanottoja kuntarakennelakiuudistukseen voidaan antaa vasta, kun tiedetään kaikkien edellä mainittujen lainsäädäntöuudistusten sisältö.

Kuntarakennelain säätäminen on kuntatoimintoihin olennaisesti vaikuttavissa muutoskaavailuissa siirrettävä niin pitkälle että on tiedossa se, millaisin lainsäädännöllisin puittein kunta jatkossa toimii ja mikä on sen asema tehtävien ja rahoituksen suhteen. Kuntalain ja valtiosuusjärjestelmän sekä kuntien tehtävien läpikäynti ovat välttämättömiä rakennelain säätämistä edeltäviä asioita.

Valtioneuvoston toimivalta päättää kuntajaon muuttamisesta

Valtioneuvostolle ei tule antaa toimivaltuuksia kuntaliitosten tai kunnanosaliitosten suhteen muutoin kuin kuntien omiin päätöksiin perustuen. On demokratian häpäisyä antaa toimivaltuudet kuntaliitoksiin tai kunnanosaliitoksiin muulle kuin ao. kunnalle itselleen.

Yhdistymisavustuksien ehdot ja määrät

Yhdistymisavustusten ehdot tulee pitää nykyisellään. Niitä ei tule sitoa tietynkokoisten uusien kuntien muodostamiseen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaaminen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten

mukaisesti.

Kunnat voivat omilla alueillaan tehdä yhteistyötä palveluiden turvaamiseksi vapaaehtoisuuden pohjalta ilman valtion ohjausta. Näinhän nyt jo tapahtuukin.

Nykyinen jo vakiintunut toimintamalli hoitaa sosiaali- ja terveydenhuoltoamme kuntien omalla järjestämisvastuulla 50 000 asukkaan yksikössä Peruspalvelukeskus Aavassa muodostettiin kunta- ja palvelurakennemuutostusta koskevan lain säännösten pohjalta. Väestöpohja ei ole tae paremmista sosiaali- ja terveydenhuollon lähipalveluista kohtuullisella etäisyydellä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon osalta kunta on antanut yksityiskohtaisemman lausunnon sosiaali- ja terveydenhuollon selvityshenkilöille.

Yhteenveto lausunnosta

Sysmän kunta pitää nykyisen kuntajakolain määräyksiä riittävinä ja toteaa kantanaan, että tarpeelliset kuntaliitokset toteutuvat parhaiten vapaaehtoisuuden pohjalta.

Lakiluonnoksessa mainitun vahvan peruskunnan kriteerit eivät perustu toiminnallisuuteen tai palveluiden turvaamistavoitteen saavuttamiseen. Sysmä on työpaikkaomavarainen kunta. Sysmän talous perustuu maa- ja metsätalouteen, palveluihin, kasvavaan vapaa-ajan asumiseen ja matkailuun. Talouden nousu- ja laskusuhdanteilla ei ole suurta merkitystä kunnan talouteen.

Lakiluonnoksessa esitetyn vahvan peruskunnan kriteereistä puuttuu paikallisdemokratia, mikä kunnallisen itsehallinnon toteutumisen turvaamisen kannalta on avainkysymys. Alueellinen kehitys on turvattava.

Kuntamuutostusta on liikaa valmisteltu maakuntien keskuskaupunkien ehdoilla. Maaseutukuntien, kuten Sysmän, asemaa ja erityisolosuhteita kuntatoimintojen ja alueen kehityksen ja elinolojen kannalta ei ole riittävästi tunnistettu.

Perustuslaissa vahvistettua kunnallista itsehallintoa on kunnioitettava.

Päätös Kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti ehdotuksen.

Tämä pykälä tarkastettiin kokouksessa.

Kunnanhallitus
Kunnanvaltuusto

§ 78
§ 27

25.02.2013
04.03.2013

- Ehdotus Kunnanvaltuusto hyväksyy kunnanhallituksen tekemän ehdotuksen lausunnosta kuntarakennelakiluonnokseen liittyen.
- Päätös Kunnanvaltuusto hyväksyi yksimielisesti ehdotuksen.

Asianmukaisesti allekirjoitetusta ja tarkastetusta pöytäkirjasta kirjoitetun otteen oikeaksi todistaa:

Sysmässä 7.3.2013

Inka-Mari Wellman
pöytäkirjanpitäjä